

Od sedmdesátých let ubývá v České republice sebevražd

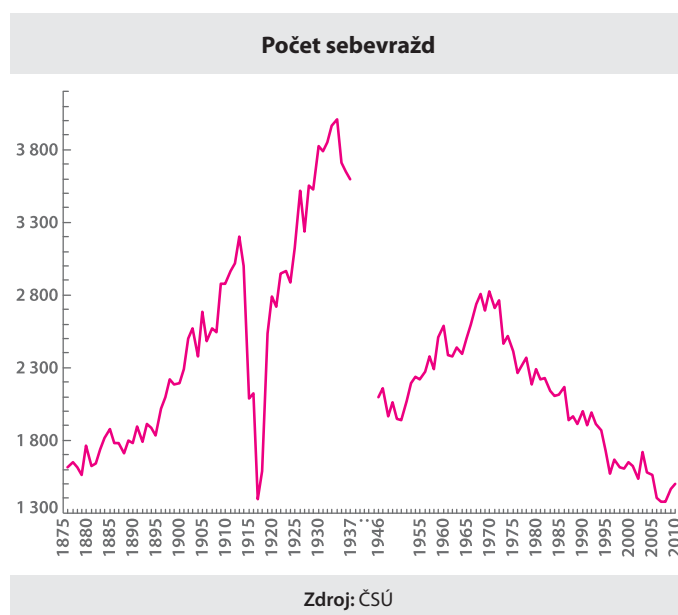
Velký zájem a pozornost vzbuzují sebevraždy, a to zejména tehdy, když si vzala život veřejně známá osoba. ČSÚ má k dispozici údaje o počtu sebevražd za území srovnatelné s dnešní Českou republikou za období od roku 1876. Počty sebevražd za uplynulých pět let jsou menší než kdykoliv předtím.

Současné údaje ČSÚ vycházejí ze zpracování statistického hlášení „Hlášení o úmrtí“, které vyplňují matriky podle hlášení „List o prohlídce mrtvého“ vystaveného lékařem. Základním zdrojem údajů o sebevraždách za dřívější roky jsou publikace „Pohyb obyvatelstva“ za příslušný rok.

V hodnoceném pětiletém intervalu klesl podíl zemřelých sebevraždou z celkového počtu zemřelých na 1,3–1,4 % a na zhruba čtvrtinu z celkového počtu úmrtí na vnější příčiny. Zemřelých sebevraždou je trvale více než zemřelých dopravními nehodami, např. v roce 2010 to bylo již o 595 osob. Zatím pouze jedenkrát (v roce 1969) byl počet sebevražd menší než počet zemřelých při dopravních nehodách.

Podle věku a pohlaví

Úmrtí sebevraždou mužů je trvale více než u žen a to několikanásobně, přičemž podíl mužů na

zemřelých sebevraždou se stále zvětšuje. V roce 2009 to bylo dosavadní maximum – 5,3 sebevražd mužů na 1 sebevraždou ženy. Ve skutečnosti je rozdíl sebevražděnosti mužů a žen ještě větší, neboť ženy mají v populaci větší zastoupení starších věkových skupin, ve kterých je sebevražděnost

vyšší. Pokud tento vliv vyloučíme, pak je intenzita sebevražděnosti mužů větší než žen dokonce téměř šestinásobně.

Počet sebevražd je podle věku rozložen velmi nerovnoměrně. Patrné je zvyšování jejich počtu se stoupajícím věkem, a to až k maximum, které bylo v souhrnu za roky 2006–2010 ve věku 52 roků.

V relativním vyjádření v přepočtu na počet osob dané skupiny sebevražděnost vzrůstala od nejmladšího věku až k prvnímu vrcholu ve věkové skupině 50–54 let. Pak následuje postupné snižování relativního počtu sebevražd, a to až do věku 60–64 let, a teprve v následující pětileté skupině sebevražděnost opět začíná vzrůstat.

Způsoby provedení se liší

V souvislosti s celkovým úbytkem počtu sebevražd došlo k poklesu téměř ve všech významně zastoupených způsobech provedení. Pořadí je podle četnosti hlavních způsobů provedení sebevražd dlouhodobě stabilní. Jednoznačně nejrozšířenějším způsobem je trvale oběšení (uškrcení, zadušení). Za hodnocených pět let připadalo na tento způsob téměř dvě třetiny případů. Ani u dalších nejfrekventovanějších způsobů (zastřelením, otravou, skokem s výše, ostrým předmětem) nedošlo ke změně pořadí.

Mezi muži a ženami jsou ve způsobu provedení sebevraždy výrazné rozdíly. U obou pohlaví je sice na prvním místě oběšení, ale zatímco u mužů tvoří přes dvě třetiny všech sebevražd, u žen značně méně než polovinu. Na dalších pořadích zůstává podle četnosti u mužů zastřelení, otrava a skok s výše, u žen je to otrava, skok s výše (oba způsoby s výrazně větším podílem než u mužů) a pak již s podstatně menším podílem sebevraždou ostrým předmětem.

Záleží na dnech a měsících

Roční období je jedním z faktorů výrazně ovlivňujících počet sebevražd. Dlouhodobě platí, že nejvíce

Definice sebevraždy

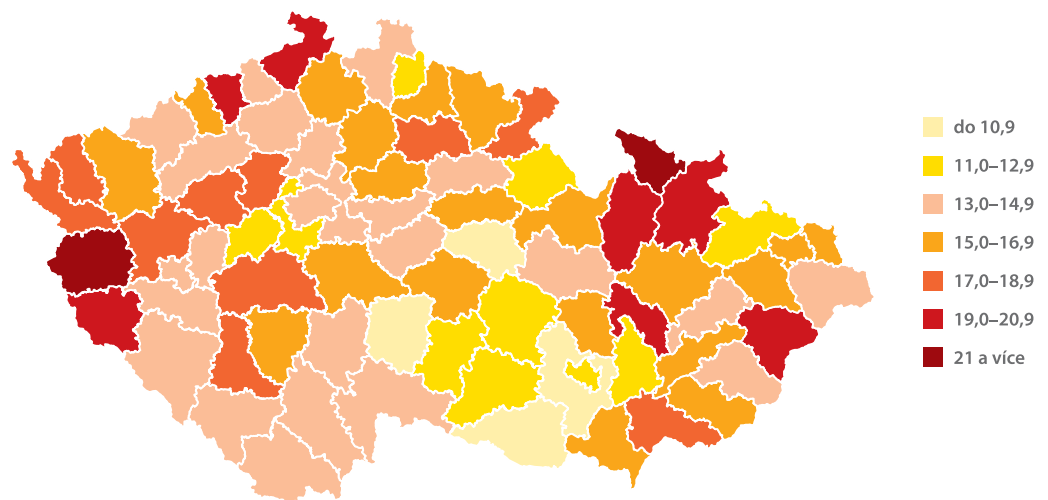
je u různých autorů a v historickém vývoji různá. Většina definic se shoduje na dvou podstatných znacích sebevražděného jednání: dobrovolný úmysl jedince ukončit svůj život a cílevědomě zaměřené jednání vedoucí ke smrti. V současné **Mezinárodní statistické klasifikaci nemocí** (10. revize MKN) termín „sebevražda“ již není, ale je uvedeno pojmenování příčiny „úmyslné sebeotrávení“ nebo „úmyslné sebepoškození“. Sebevraždami jsou v tomto článku míněny úmrtí sebevraždou, nikoliv sebevražděnými pokusy.

sebevražda je v jarních měsících, nejnížší je jejich počet v prosinci. V jednotlivých letech může dojít až k paradoxním výkyvům, např. v hodnoceném pětiletém období byl měsíc největšího počtu sebevražd každý rok jiný – květen, červen, duben, říjen, září. Přitom měsíc září byl ale v jiných třech letech měsícem nejmenšího počtu sebevražd. Zbylé dva roky bylo minimum v prosinci.

Sebevražednost se mění nejen podle měsíců, ale i podle dnů v týdnu. K největšímu počtu sebevražd dochází na začátku týdne, tedy v pondělí. V úterý je již počet viditelně nižší a pak každý následující den až do pátku se průměrná hodnota dále snižuje, ovšem již jen mírně. Další výraznější pokles je v sobotu. Neděle přináší proti sobotě mírné zvýšení, ale údaj zůstává pod úrovní pracovních dní. V relativním vyjádření, vztaženém k průměrnému počtu sebevražd na jeden den v hodnoceném období, je pondělí 16 % nad průměrem a sobota 10 % pod průměrem.

Za roky 2006–2010 bylo 38 dnů, ve kterých nebyla zaregistrována žádná sebevražda. Dny s největším počtem sebevražd (12) byla neděle 2. prosince 2007, úterý 24. února

Průměrný roční počet sebevražd na 100 tis. obyvatel

Zdroj: ČSÚ

2009, pátek 26. února 2010 a čtvrtek 10. června 2010.

Pozornost byla věnována i některým „nevšedním“ dnům, a to

sebevražedností. Velikonoce však byly obdobím podprůměrné sebevražednosti. Vánoce jak v souhrnu, tak v jednotlivých dnech jsou také

než v kterémkoliv srovnávaném předchozím období.

I nadále platí, že nejnížší sebevražednost (vyjádřená počtem sebevražd k počtu obyvatel) je hlavně v moravských event. slezských okresech. Z 10 okresů s nejmenší hodnotou ukazatele za hodnocené období jsou jen dva české. Přes předchozí tvrzení o velkém zastoupení moravských, resp. slezských okresů, mezi těmi, které mají velmi nízkou sebevražednost, jsou paradoxně moravské okresy významně zastoupeny i mezi těmi, které mají sebevražednost za hodnocené pětiletí největší – mezi desítkou s maximálními hodnotami je jich více jak polovina. Výšší ukazatele ostatní okresy výrazně převyšuje tentokrát okres Tachov a Jeseník.

Rok 2007 s počtem 1 375 zemřelých sebevraždou je rokem s historicky nejmenším počtem, druhý je rok 2008.

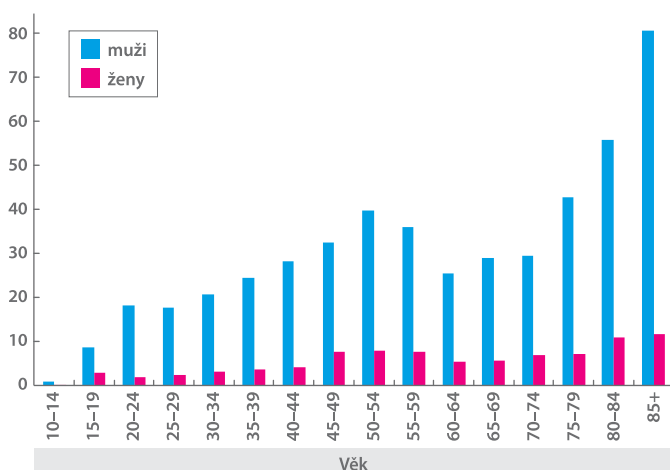
prvnímu a poslednímu dni v roce, velikonočním a vánočním svátkům. Ve sledovaném pětiletí byl první leden dnem s velmi vysokou

výrazně podprůměrné. Za období let 2006–2010 připadá na vánoční dny jen 63 % průměrného denního počtu sebevražd. Druhý den vánoční byl dokonce jedním ze dnů, ve kterých byl počet sebevražd nejmenší. Poslední den roku, silvestr, je rovněž dnem s nízkou sebevražedností, čímž vzniká značný kontrast k 1. lednu s výrazně nadprůměrnou hodnotou.

Sebevraždy podle krajů a okresů

Krajem s nejmenší sebevražedností je trvale Vysočina a také Jihomoravský kraj má nízkou hodnotu trvale. Ve dvou posledních pětiletých obdobích byla nejvyšší hodnota v kraji Olomouckém. V žádném kraji nebyla relativní sebevražednost v hodnoceném období větší

Sebevraždy podle pohlaví a věku na 100 tis. obyvatel za roky 2006–2010

Zdroj: ČSÚ

Více informací se můžete dočíst v publikaci ČSÚ „Sebevraždy v České republice 2006 až 2010“ nebo na: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/4012-11>.

Vladimír Polášek
oddělení demografické statistiky